

Araling Panlipunan

Unang Markahan – Modyul 9: Interpretasyon ng Kapaligiran ng Ating Lalawigan at mga Karatig na Lalawigan sa Rehiyon Gamit ang Mapa

Araling Panlipunan – Ikatlong Baitang

Alternative Delivery Mode

Unang Markahan – Modyul 9: Interpretasyon ng Kapaligiran ng Ating Lalawigan at mga Karatig na Lalawigan sa Rehiyon Gamit ang Mapa

Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Zenith G. Ilandag	
Editor:	Adelma D. Cudera, Kimberly E. Dueñas, Pamela L. Edisane,	
Tagasuri:	Zimrose R. Pedrera, Rosemarie T. Realino, Angelica M. Mendoza, Gloria Castro Sabanal, Guillesar P. Villarente	
Tagaguhit:	Cris A. Aquino, Aiza Lou A. Bernaldez, Cherie Mae A. Caduyac Eduardo, Jr. A. Eroy, Jules Bernard G. Guinita, Marvin P. Linogao, Edieson John C. Mag-aso, Sharon C. Marimon, Ryan R. Padillos, Nylle Ernand D. Silayan	
Tagalapat:	Alpha Amor G. Manglicmot, Patrick John P. Peresores	
Tagapamahala:	Allan G. Farnazo	Nelson C. Lopez
	Mary Jeanne B. Aldeguer	Cheerylyn A. Cometa
	Analiza C. Almazan	Christopher P. Felipe
	Danilo R. Dohinog	Leonora Liza D. Dacillo
	Ma. Cielo D. Estrada	Alicia I. Ayuste

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region XI

Office Address: F. Torres St., Davao City

Telefax: (082) 291-1665; (082) 221-6147

E-mail Address: region11@deped.gov.ph * lrms.regionxi@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Unang Markahan – Modyul 9:

Interpretasyon ng Kapaligiran ng Ating
Lalawigan at mga Karatig na Lalawigan sa
Rehiyon Gamit ang Mapa

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

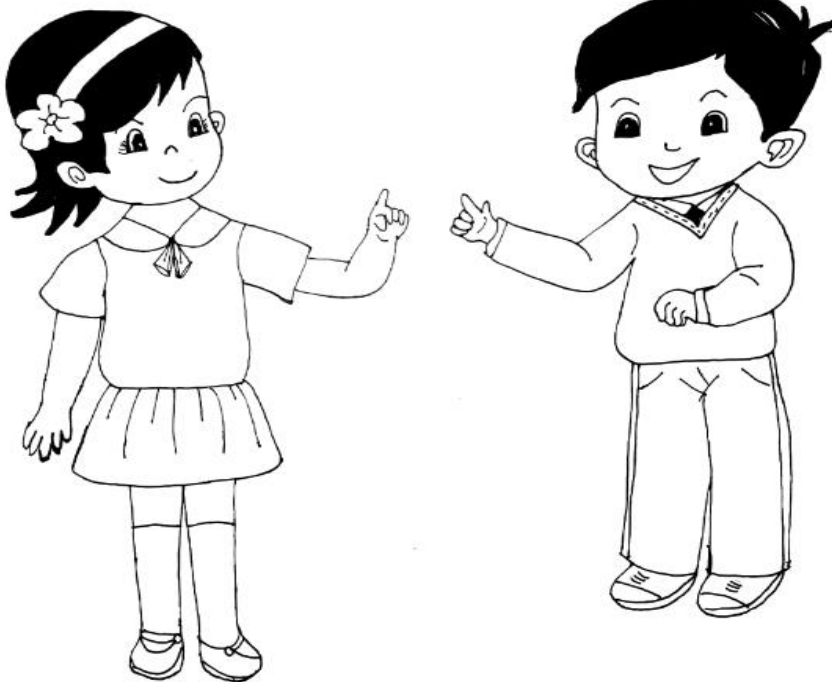
Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Saan ka nakatira?
Maaari mo bang
ilarawan ang iyong
lugar o lalawigan
kinabibilangan?

Ano ang
pagkakatulad o
pagkakaiba ng ating
lalawigan?

Ano ang mga lalawigan o karatig-lalawigan sa ating rehiyon? Paano nagkakapareho o nagkakaiba ang katangiang pisikal ng ating lalawigan at karatig na mga lalawigan ng rehiyon? Mahalagang malaman ang mga katangiang pisikal ng bawat lalawigan at karatig na mga lalawigan gamit ang mapa upang mas mapadali ang paglalarawan at mapahalagahan.

Sa pag-aaral ng iyong sariling rehiyon at lalawigan, mahalagang matukoy at malaman ang kapaligiran sa inyong lugar at karatig na mga lugar. Ipinababatid nito kung ano ang kaugnayan ng katangiang pisikal ng lalawigan o rehiyon.

Sa modyul na ito, ang mga mag-aaral ay inaasahang:

- nakabubuo ng interpretasyon ng kapaligiran ng sariling lalawigan at karatig na mga lalawigan ng rehiyon gamit ang mapa (**AP3LAR- Ii-14**);
- natutukoy ang ilang katangiang pisikal at kabuoang kaanyuan ng kapaligiran ng sariling lalawigan at ng mga karatig lalawigan ng rehiyon gamit ang mapa; at
- napahahalagahan ang mga natatanging katangiang pisikal at kabuoang kaanyuan ng pisikal na kapaligiran ng sariling lalawigan at karatig lalawigan ng rehiyon.

Subukin

Basahin at unawaing mabuti ang bawat tanong. Piliin ang letra ng tamang sagot at isulat sa sagutang papel.

1. Si Mang Tinoy ay nakatira sa malawak na lupain ng Brgy. Masipag, ang kanyang hanapbuhay ay _____?
 - A. pagsasaka
 - B. pagmimina
 - C. pangingisda
 - D. pangangaso
2. Anong lalawigan sa rehiyon sa Davao ang may pinakamaraming minahan at deposito ng ginto?
 - A. Davao de Oro
 - B. Davao del Sur
 - C. Davao Oriental
 - D. Davao del Norte
3. Anong lalawigan sa rehiyon ang nangunguna sa pangingisda dahil sa malawak at malaking baybayin nito?
 - A. Davao de Oro
 - B. Davao del Sur
 - C. Davao Oriental
 - D. Davao del Norte
4. Ano ang kabuoang katangiang pisikal ng Davao de Oro?
 - A. kabukiran
 - B. katubigan
 - C. kapatagan
 - D. kabundukan
5. Anong mga lalawigan ang dinarayo ng maraming turista dahil sa natatanging dalampasigan?
 - A. Davao del Sur at Davao de Oro
 - B. Davao de Oro at Davao del Norte
 - C. Davao del Norte at Davao de Oro
 - D. Davao Oriental at Davao Occidental

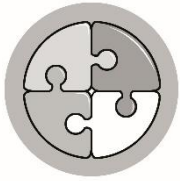
Aralin

1

Interpretasyon ng Kapaligiran ng Ating Lalawigan at mga Karatig na Lalawigan sa Rehiyon Gamit ang Mapa

Ang mga lalawigan sa rehiyon ay may iba't ibang katangiang pisikal. Ang mga katangiang pisikal na ito ay may pagkakapareho at pagkakaiba batay sa laki, kaanyuan, lokasyon at direksiyon nito. Sa paglalarawan ng mga katangian ng bawat lalawigan, mas maliwanag ang paglalarawan o pagbibigay ng interpretasyon sa tulong ng mapa. Ang **mapa** ay isang mahalagang instrumento upang madaling makita ang mga lugar. Iba't ibang mapa ang maaaring gamitin sa paglalarawan ng kapaligiran ng bawat lalawigan o karatig lalawigan.

Ang mga kapaligirang nagpapatanyag at nagpapakilala sa iyong rehiyon ay dapat pahalagahan. Marami ang dumarayo sa mga natatanging anyong lupa at tubig ng lalawigan. Sagana sa mga likas na yaman ang mga lalawigan na karamihan ay pinagkukunan ng pangkabuhayan ng mga tao. Mahalagang pangalagaan ang mga kapaligirang sagana kagaya ng mga anyong lupa at tubig ng inyong rehiyon. Kaya ating muling tuklasin ang kaaya-ayang kapaligiran ng lalawigan at karatig lalawigan ng rehiyon.

Balikan

Basahin at unawaing mabuti ang bawat tanong. Piliin ang letra ng tamang sagot at isulat sa sagutang papel.

1. Bakit sa kapatagan nararapat ang pagtanim ng palay at mais?
 - A. malapit sa sinag ng araw
 - B. madaanan ng mga sasakyan
 - C. malayo sa mga mababagsik na hayop
 - D. malaking deposito ng mineral mula sa kabundukan
2. Bakit mataas ang bilang ng mga magsasaka sa lalawigan ng Davao del Sur?
 - A. malawak ang karagatan nito
 - B. maraming malawak na lupain
 - C. marami ang mapapasukang trabaho
 - D. maraming pagkain ang pwedeng bilhin dito
3. Bakit marami ang mangingisda sa lalawigan ng Davao Oriental?
 - A. May mga bangka na silang magagamit.
 - B. Napapalibutan ng karagatan ang rehiyon.
 - C. Marami ang may gustong maging mangingisda.
 - D. Mas gusto nila ang mangisda kaysa magsaka.
4. Paano mo mapaunlad ang mga lupain ng iyong lalawigan?
 - A. mag-aral nang mabuti
 - B. magtanim ng mga puno
 - C. gumawa ng compost pit
 - D. palawakin ang bakawan
5. Ano ang kabutihang naidulot ng paggamit ng wastong lambat sa pangisingisda?
 - A. makahuli ng maraming isda
 - B. mapangalagaan ang tubig sa dagat
 - C. maiwan sa dagat ang mga maliliit na isda
 - D. makakuha ng maraming halamang dagat

Mga Tala para sa Guro

Basahin at ipaunawa nang mabuti ang mga panuto sa bawat hakbang at gawain. Ipaalala sa mag-aaral na gumamit ng hiwalay na papel sa pagsulat ng kanilang mga sagot sa mga gawain. Lahat ng sagutang papel at mga proyektong nagawa ay ipapasa sa guro upang mabigyan ng nararapat na marka.

Tuklasin

Ang topograpiya ay tumutukoy sa kabuoang pisikal na katangian ng isang lalawigan. Inilalarawan nito ang porma, ayos, daloy at hugis ng anyong lupa o anyong tubig na makikita sa isang lalawigan. Sa pag-aaral na ito, madaling masabi na may pagkakaiba sa anyo ang kapaligiran ng lalawigan.

Suriin

Ang pagkilala sa sariling lalawigan at rehiyon ay nagpapamalas ng pagpapahalaga sa lalawigang kinabibilangan. Mahalagang malaman ang ating kapaligiran sa ating lalawigan dahil dito tayo nakatira at nabubuhay.

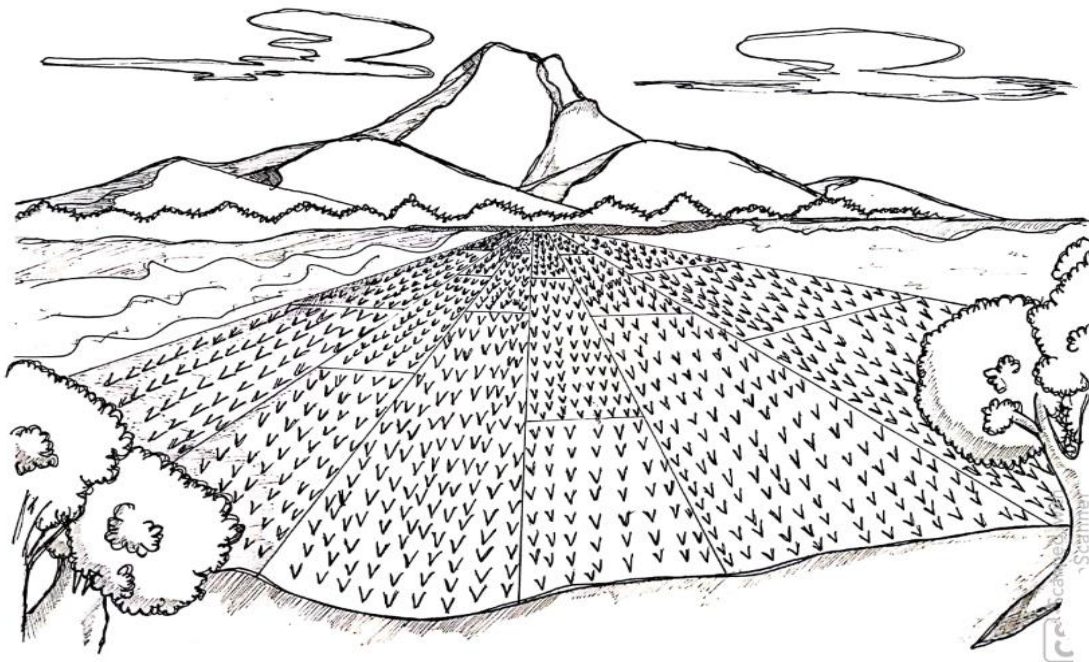
Sa tulong ng mapa malalaman natin ang ating kapaligiran na sagana sa mga likas na yaman gaya ng mga magagandang lugar, mga anyong pisikal na nagpapakilala sa ating lalawigan at mga karatig-lalawigan sa rehiyon. Sa pamamagitan nito, lubos na maipakikilala ang mga ito sa ibang tao sa iba't ibang lugar.

Mapa ng Davao Region

Ang Davao Region ay biniyayaan ng magandang lokasyon. Ito ay matatagpuan sa timog-silangang bahagi ng Mindanao. May malalawak itong kabundukan, burol, kapatagan, lambak, mga ilog, talon, lawa at baybay-dagat. Pinalilibutan ito ng mga rehiyon ng Caraga, Hilagang Mindanao at SOCCSKSARGEN, Dagat Pilipinas (Philippine Sea) sa silangan at Dagat Mindanao sa timog.

Ang Davao Region ay binubuo ng limang lalawigan at anim na lungsod. Ito ang mga lalawigan ng Davao de Oro, Davao del Norte, Davao del Sur, Davao Occidental at Davao Oriental at ang mga lungsod gaya ng Davao, Digos, Mati, Panabo, Samal, at Tagum. Karamihan sa mga lalawigan ay may bahaging bulubundukin at kapatagan. Sa kabuoan, ang mga tao ay naninirahan sa mga lugar na kapatagan, kung kaya't ito ang dahilan ng pagkakaroon ng bayan o lalawigan.

Ang Davao Region ay may malawak na lupain at pagsasaka ang pangunahing ikinabubuhay ng mga mamamayan. Nangunguna rin ang Davao Region sa mga produkto tulad ng palay, prutas at iba pang produkto, dahil dito tinawag na **food basket** ng bansa ang Davao Region.

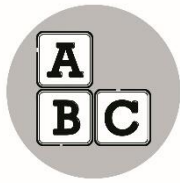
Matatagpuan din sa rehiyon ang maraming minahan. May malaking deposito ng ginto ang bulubundukin ng Davao de Oro. Ang mahabang baybayin naman ng Davao Oriental ay sagana naman sa mga isda at iba pang yamang tubig kaya ang pangingsda ang pangunahing pinagkukunan ng kabuhayan ng mga tao dito.

Bagamat sagana sa likas na yaman ang mga lalawigan o karatig lalawigan ng rehiyon, marami namang pagawaan ang itinatayo kaya karamihan sa mga mamamayan ay hindi lamang pagsasaka ang ikinabubuhay, may mangingisda at manggagawa sa mga opisina o pabrika ang ikinabubuhay ng mga mamamayan. Sa kabuoan, ang rehiyon ay sagana sa mga produktong pang-agraryo.

Talahanayan ng Kapaligiran ng mga Lalawigan sa Davao Region

Lalawigan	Kapaligiran	Pangunahing Hanapbuhay
Davao de Oro	malawak na kapatagan na napalilibutan ng bundok, maraming kuweba, talon at baybaying-dagat	pagsasaka, pagmimina, at pag-aalaga ng hayop
Davao del Norte	malawak na kapatagan at may bukirin, may mga isla at baybaying-dagat	pagsasaka, pag-aalaga ng hayop, at pangingsda
Davao del Sur	malawak na kapatagan, bundok at bukirin, at may baybaying dagat	pagsasaka, pag-aalaga ng hayop, pangingsda, at paggawa
Davao Occidental	malawak ang baybaying dagat	pangingsda pagsasaka, at paggawa
Davao Oriental	malawak na kapatagan na napalilibutan ng bukirin at may mga bahaging baybaying dagat	pagsasaka, pag-aalaga ng hayop, at pangingsda

Pagyamanin

Kompletuhin ang bawat pangungusap sa ibaba upang ilarawan ang iba't ibang lalawigan sa sariling rehiyon. Gawing batayan ang mapa at mga pananda nito. Isulat ang letra ng tamang sagot sa sagutang papel.

Mapa ng Davao Region

Pananda	
	burol
	bundok
	talon
	ilog
	kapatagan
	karagatan
	talampas

1. Ang hanapbuhay na nararapat sa Davao del Sur gamit ang simbolo nito ay ____.
 - A. pagtitinda
 - B. pangisingda
 - C. pangangahoy
 - D. pangangalakal

2. Ang ____ ay karaniwang hanapbuhay ng mga tao sa lalawigan ng Davao Oriental.
 - A. pagsasaka
 - B. pagmimina
 - C. pangisingda
 - D. pangangaso

3. Sagana sa yamang dagat ang mga lugar sa Davao Oriental dahil _____.
 - A. katabi ang lalawigan ng Davao de Oro.
 - B. halos napapalibutan ang lalawigan ng tubig.
 - C. nasa lalawigan ang katangi tanging Aliwagwag Falls.
 - D. bahagi ang lalawigan sa tinatawag na "Perlas ng Silangan."

4. Mas mataas ang bilang ng mga magsasaka sa lalawigan ng Davao del Sur kumpara sa ibang lalawigan dahil _____.
 - A. malawak ang karagatan.
 - B. malapad ang lupang nasasakopan.
 - C. marami ang mga pabrika o kompanya.
 - D. marami ang mabibiling mga pagkain dito.
 - E.

5. Naaangkop sa lalawigan ng ____ ang pagsasaka dahil sa pinakitang simbolo nito sa mapa.
 - A. Davao del Sur
 - B. Davao Oriental
 - C. Davao del Norte
 - D. Davao Occidental

Isaisip

Ang mga lalawigan sa mga rehiyon ay may natatanging katangiang pisikal. Ang mga katangiang ito ng mga lalawigan at karatig lalawigan ay maraming pagkakatugbang at pagkakaiba ayon sa lokasyon at direksyon at kaanyuan nito. Sa pamamagitan ng mapa, ito ay nagsisilbing gabay upang lubusang makilala at mailalarawan ang mga katangian ng bawat lalawigan at mga karatig lalawigan na bumubuo sa rehiyon.

Isagawa

Maglista ng dalawang anyong lupa at anyong tubig sa kinabibilangang lalawigan. Ilarawan ang mga katangian nito na dapat pagyamanin at pahalagahan ng bawat tao.

Anyong Lupa	Katangiang Pisikal

Anyong Tubig	Katangiang Pisikal

Tayahin

Piliin ang pinakaangkop na paglalarawan ng kapaligiran ng mga lalawigan at rehiyon gamit ang mapa ng rehiyon. Isulat ang letra ng sagot sa sagutang papel.

Mapa ng Davao Region

Pananda	
	buro
	bundok
	talon
	ilog
	kapatagan
	karagatan
	talampas

1. Ano ang kabuoang kapaligiran ng Davao de Oro?
 - A. katubigan
 - B. kabukiran
 - C. kapatagan
 - D. kabundukan

2. Ano ang malaking bahagi ng lalawigan ng Davao Occidental?
 - A. kabukiran
 - B. katubigan
 - C. kapatagan
 - D. kabundukan

3. Batay sa mapa, alin sa mga lalawigang ito ang may maraming magsasaka?
 - A. Davao del Sur
 - B. Davao Oriental
 - C. Davao del Norte
 - D. Davao Occidental

4. Ano ang dahilan kung bakit isda ang isa sa mga pangunahing produkto ng Davao Oriental?
 - A. ang malaking bahagi ng lalawigan ay dagat
 - B. ang malaking bahagi ng lalawigan ay bundok
 - C. ang malaking bahagi ng lalawigan ay kagubatan
 - D. ang malaking bahagi ng lalawigan ay kapatagan

5. Inaanyayahan si Kaloy ng kanyang kaibigan sa kanilang piyesta sa Davao del Sur. Ano ang kapaligiran na kanyang pagdadaan batay sa katangian ng lalawigan? Siya ay _____
 - A. dadaan sa isang dagat.
 - B. aakyat sa isang kabundukan.
 - C. bibiyahe sa isang patag na kalsada.
 - D. dadaan sa isang masukal na kagubatan.

Karagdagang Gawain

Basahin at unawain ang mga pahayag. Isulat ang **TAMA** kung napahahalagahan ang isang kapaligiran at **MALI** kung hindi. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Dinidiligan ang mga tanim gamit ang tubig mula sa ilog at sapa.
2. Nilalagyan ng iba't ibang pampataba ng lupa ang mga malalawak na kapatagan.
3. Pangingsida ang pinagkakakitaan ng mga taong nakatira malapit sa baybaying dagat.
4. Umaangkat ng mga produktong hilaw mula sa ibang bansa para sa pangangailangan ng mga tao.
5. Hinihikayat ang mga nasa bulubunduking lugar na patagin ang lupa para makakuha ng mga ginto.

Susi sa Pagwawasto

Karagdang Gawain

1. Tama
2. Tama
3. Tama
4. Mali
5. Mali

Tayhin

1. A
2. B
3. C
4. A
5. C

Isagawa

tanggapin ang ibat ibang
sagot ng mag-aaral.
Magaring magkakaiba ang
kanilang mga sagot
depende sa kinabibilangang
lalawigan.

Pagymangin

1. C
2. C
3. B
4. B
5. C

Balikan

1. B
2. B
3. B
4. B
5. C

Subukin

1. A
2. A
3. C
4. D
5. D

Sanggunian

Philippine Regions Community. "Region XI Region ng Davao Lokasyon at Topograpiya." September 15, 2014. www.facebook.com

Rex Bookstore. "Kayamanan 3 Rehiyon ng Davao". Last accessed April 28, 2020. www.rexinteractive.com

Department of Education. "Ako ang Davao: Paraiso at kultura sa gitna ng umaangat na ekonomiya." April 18, 2020. www.deped.gov.ph/publications.

Amboni, Ma. Lynie R., Archie E. Año, Rheex G. Castor, Myla A. Gerodias, Rosemarie T. Realino, Melfrie E. Gudmalin, Julieta V. Maluenda, Genelly A. Priagola, Ruth D. Salarda, Imelda T. Cardines, Jonathan B. Catubig, Gemma G. Daño, Iren C. Limit, Grace D. Pontillas, EdD, Rowena P. Flores, Lovelyrose Mary L. Sabuga-a, Rona T. Apique, Leonora Liza D. Dacillo, *Araling Panlipunan 3 Kagamitan ng Mag-aaral Rehiyon XI – Rehiyon ng Davao*. Pasig City Philippines: Studio Graphic Corp., 2019, 136-142.

Manalo, Thea Joy G., Charity A. Capunitan, Walter F. Galarosa, and Rodel C. Sampang, *Araling Panlipunan 3 Kagamitan ng Mag-aaral Sinugbuanong Binisaya*. Pasig City Philippines: Book Media Press, Inc., 2015, 134-144.

Manalo, Thea Joy G., Charity A. Capunitan, Walter F. Galarosa, and Rodel C. Sampang, *Araling Panlipunan 3 Kagamitan ng Guro*. Pasig City Philippines: Book Media Press, Inc., 201, 69 – 74.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph